

An Roinn Oideachais
agus Óige
Department of Education
and Youth

Clár Foghlama Leibhéal 2 den tSraith Shinsearach: Litríocht Modúl Roghnach

Le tabhairt isteach i scoileanna ó Mheán Fómhair 2025.

Ullmhaithe ag an gComhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM)

An Clár Ábhar

Réamhrá	2
Réasúnaíocht	2
Leanúnachas agus dul chun cinn	3
Teagasc agus foghlaim	4
Modúl: Litríocht	5
Gluais téarmaí	6

Réamhrá

Is éard atá i gClár Foghlama Leibhéal 2 den tSraith Shinsearach (CFL2SS) raon de réimsí curaclaim, agus gach ceann acu deartha ar bhonn modúlach. Tá ceithre réimse curaclaim ag croílár CFL2SS: Uimhearthacht; Cumarsáid agus Litearthacht; Cúram Pearsanta; agus Sruthanna Roghnacha. Modúl roghnach is ea an Litríocht.

Ceapadh an Litríocht le haghaidh 60 uair an chloig ar a laghad den am teagaisc/ranga ar feadh dhá bhliain.

Teideal modúil	Am molta in uaireanta an chloig
Litríocht	60

Réasúnaíocht

Sa mhodúl roghnach seo, díreann ar eolas, taithí agus tuiscint na scoláirí ar an litríocht a fhorbairt. Tríd sin, tacófar leis na scoláirí ciall a bhaint as a gcloiseann, a bhfeiceann agus a léann siad. Beidh an méid sin ina chuidiú acu chun a gcuid ábhar machnaimh agus féinléirithe a phleanáil agus a eagrú chun freagra anailíseach a chruthú. Aithneoidh na scoláirí gur féidir gur ann don litríocht le haghaidh cuspóirí difriúla agus lucht spéise difriúil. Dá réir sin, beidh sí ina taca le tuiscint, comhbhá, muinín agus inniúlacht na scoláirí a fhorbairt chun cumarsáid a dhéanamh le daoine eile agus freagairt dóibh.

Is éard atá i gceist le bheith ag plé leis an litríocht, laistigh de chomhthéacs an mhodúil seo, téacsanna ficseanúla agus roinnt téacsanna neamhfhicseanúla a mheas. Gheobhaidh na scoláirí taithí ar théacsanna liteartha mar éisteoirí, breathnóirí, léitheoirí agus meastóirí i bhfoirm fhisiciúil agus dhigiteach araon. Is féidir le téacsanna liteartha a chruthaíonn an scoláire a bheith ina ndialann nó ina n-iontráil dialainne, ina scéal nó ina bhfoirm féinléirithe.

Táthar ceaptha taitneamh a bhaint as an litríocht. Tríd an modúl seo, tacaítear leis na scoláirí chun bheith ag plé leis an litríocht ar bhealach pléisiúrtha ach diongbháilte. Tríd an litríocht, cuirtear chun cinn an tuiscint atá ag na scoláire ar a nádúr féin le linn nascadh le litearthacht agus inniúlacht teanga. Is féidir go spreagfar na scoláirí le níos mó eolais a fháil trí bheith ag plé leis an litríocht. Cuidíonn an méid sin leis na scoláirí a nascadh le daoine eile, le pobail, le háiteanna agus le hamanna.

Chun bheith ag plé leis an litríocht, is féidir go n-éileofar léitheoireacht, scríbhneoireacht, taifeadadh, éisteacht, smaointeoireacht chruthaitheach, nochtadh nó cumarsáid a

dhéanamh le daoine eile. Tumtar na scoláirí i dtimpeallacht shaibhir teanga lenar féidir inspreamhadh a sholáthar don léitheoireacht, agus eolas agus siamsaíocht á bhfáil trína samhlaíocht a spreagadh. Soláthraítear deiseanna leis an litearthacht chun an stór focal a mhéadú. Ach tógáil ar an tuiscint atá ag na scoláirí ar theanga, agus ar an úsáid a bhaineann siad aisti, tacaítear lena n-inniúlacht chun cumarsáid a dhéanamh go muiníneach i ngach foirm.

Trína bheith rannpháirteach leis an litríocht, tacaítear leis na scoláirí sa mhodúl seo chun tuairimí a chur in iúl de réir mar a bhreathnaíonn agus a thuarann siad agus a dhéanann siad cinntí. Tá sé ina thaca le cruthaitheacht trí chur in iúl tuairimí agus smaointe a chur chun cinn, chomh maith le scileanna amhail idirbheartaíocht agus inoiriúnaitheacht. Dá réir sin, cumasaítear agus éascaítear rannpháirteachas le daoine eile. Cuirtear féinmhachnamh chun cinn leis de réir mar a bhaineann na scoláirí leas as a gcuid mothúchán chomh maith lena n-intleacht chun a gcuid ábhar machnaimh, smaointe, mothúchán, riachtanas agus eispéireas a chur in iúl ar bhealach briathartha agus neamhbhriathartha, i suíomh tacaíthe.

Cuireann forbairt na tuisceana atá ag na scoláirí ar an litríocht le príomhinniúlachtaí a fhorbairt sa tsraith shinsearach de réir mar a phléann siad leis an litríocht i ngach foirm; de chineál labhartha, scríofa, éisteachta. Nuair a tharlaíonn sin, tacaítear leis an bhfoghlaim uile trasna na sraithe sinsearaí agus déantar forbairt scileanna saoil tábhachtacha, atá bunriachtanach do neamhspleáchas an scoláire, a chur chun cinn. Téann an méid sin chun tairbhe do na scoláirí ar chuid mhór bealaí faoi mar a dhéanann siad dul chun cinn i gconairí foghlama agus a aistríonn siad chuig an saol tar éis na scoile.

Leanúnachas agus dul chun cinn

Tríd an modúl seo soláthraítear leanúnachas ó Churaclam Teanga na Bunscoile agus ó eispéireas na sraithe sóisearaí, agus cuirtear chun cinn, leathnaítear agus doimhnítear foghlaim na scoláirí ar feadh na sraithe sinsearaí. Tríd an Litríocht, tacaítear le forbairt agus cur chun cinn phríomhscileanna na scoláirí sa tsraith shóisearach, príomhscileanna a bhaineann le litearthacht, le cumarsáid a dhéanamh, le bheith cruthaitheach, le hiad féin agus eolas a bhainistiú, smaointeoireacht, le bheith ag obair le daoine eile agus le fanacht folláin. Tríd an litríocht, tógtar ar fhoghlaim na scoláirí ó Aonaid Tosaíochta Foghlama na Sraithe Sóisearaí, Cumarsáid agus Litearthacht go háirithe. Sa tsraith shinsearach, tugtar deiseanna do na scoláirí a léiriú conas is féidir an fhoghlaim a fhaightear anseo a bheith nasctha le foghlaim roimhe seo, le réimsí curaclaim eile agus leis an saol lasmuigh den scoil trína gcuid foghlama a chur i bhfeidhm i réimsí amhail Drámaíocht, Cúram Pearsanta, Amharc-ealaín, Ceol agus réimse sainspéise na scoláirí. Leathnaítear scileanna litearthachta, sóisialta agus folláine de réir mar a chuireann na scoláirí iad féin in iúl, agus de réir mar a fhaigheann siad tuiscint ar an teanga scríofa agus labhartha agus a léirmhíonann siad an teanga sin. Tacaítear le huimhearthacht de réir mar a fhorbraíonn na scoláirí a n-inniúlacht chun coincheapa a shamhlú agus a thuiscint.

Tá sé d'aidhm ag an litríocht ag an tsraith shinsearach tógáil ar scileanna idirphearsanta agus inphearsanta na scoláirí, caidrimh a fheabhsú agus neamhspleáchas níos mó a chur chun cinn, chomh maith le braistint gaisce agus muiníne a sholáthar do na scoláirí ina gcuid foghlama de réir mar a théann siad chun cinn chuig saol na ngairmeacha, an staidéir nó seirbhísí breise tar éis na scoile.

Teagasc agus foghlaim

Is féidir tacú leis na scoláirí chun bheith ag plé leis an litríocht trí bhealaí a mhúineadh dóibh go follasach chun aghaidh a thabhairt ar théacs liteartha, rud a chuireann ar chumas na scoláirí ábharthacht a bhfuil siad ag plé leis a bhrath, téacsanna a roghnú atá ina n-ábhar spéise do na scoláirí agus iad a spreagadh chun téacsanna liteartha i bhfoirm fhisiciúil nó dhigiteach a roghnú, a léamh nó éisteacht leo. Is maith an pointe tosaigh iad píosaí níos gairide inar féidir leis na scoláirí a gcuid straitéisí léitheoireachta agus éisteachta a chur i bhfeidhm agus aghaidh á tabhairt ar théacs liteartha. Ach cineálacha difriúla litríochta a thabhairt le chéile, cruthaítear níos mó deiseanna le haghaidh plé, agus naisc á ndéanamh leis an domhan timpeall orthu agus sásamh as an modúl á chur chun cinn. Trí dhrámaíocht agus rólimirt a úsáid, is féidir deis a thabhairt do na scoláirí na carachtair agus a gcuid inspreagtha a fhiosrú ar bhealach sábháilte agus spraiúil.

D'fhéadfaí a thaispeáint do na scoláirí conas léirthuiscint a fháil ar leideanna amhairc, grafaicí agus léaráidí. Féadann siad fiosrú a dhéanamh ar an gcaoi a bhfuil na gnéithe sin ina dtaca le sásamh a bhaint as píosa litríochta ach, freisin, ina gcuidiú leis an lucht spéise chun tuiscint a fháil ar shuíomh, comhthéacs, seánra agus le barúlacha a cheistiú laistigh de théacs liteartha. Trí theidil agus fotheidil a scrúdú, is féidir leis na scoláirí a bhfuil i gceist leis an bpíosa a thuar agus an sprioclucht féachana beartaithe a shainaitheint. Dá réir sin, tacaítear tríd sin leis na scoláirí chun stíl agus seánra na scríbhneoireachta a shainaitheint. Trí chuir chuige maidir leis an léitheoireacht agus leis an éisteacht a úsáid, cumasaítear do na scoláirí leas a bhaint as comhthéacs chun tacú leis an tuiscint atá acu, úsáid a bhaint as a gcuid eispéireas féin, naisc agus ceangail a dhéanamh. Nuair a chuirtear eolas ar ghnásanna bunúsacha na scríbhneoireachta agus na léitheoireachta, agus nuair a bhaintear úsáid astu, fágann sin go dtacaítear leis na scoláirí ní hamháin sa tuiscint atá acu ar an litríocht, ach sa sásamh a bhaineann siad as an modúl.

Tríd an modúl seo, soláthraítear deiseanna chun bheith ag plé leis an litríocht, agus chun úsáid a bhaint aisti, go samhlaíoch, chun an mhúinín a thabhairt do na scoláirí tuairimí a chur in iúl, a smaointe féin a úsáid agus machnamh criticiúil a dhéanamh. Is féidir leo a samhlaíocht a fhorbairt ach litríocht a chruthú, a bheith ag plé léi agus ach í a chur i láthair. Is féidir na scoláirí a spreagadh chun obair a chruthú ina rogha seánra nó stíle féin. Tríd an léiriú cruthaitheach is féidir tuiscint na bhfoghlaimoirí ar na príomhchoincheapa a fheabhsú chomh maith leis an modh léirithe féin. Tá an méid sin ina chuidiú chun an fhoghlaim uile a neartú agus inniúlacht na scoláirí a chur chun cinn chun cumarsáid a dhéanamh, idirghníomhú, cruthú, iad féin a chur in iúl, mothúcháin agus smaointe a fhiosrú chomh maith le peirspictíochtaí agus tuairimí daoine eile a fhiosrú ar bhealaí éagsúla. A bhfuil leis an modúl seo, soláthraítear deiseanna freisin chun modhanna difriúla cumarsáide digití a úsáid de réir mar a sholáthraítear deiseanna do na scoláirí chun bheith ag foghlaim agus ag cleachtadh agus úsáid á baint as an teicneolaíocht ina saol laethúil, agus sin ar bhealach cruthaitheach agus criticiúil. Is féidir an teicneolaíocht a úsáid chun spreagthaigh a fhoinsiú don fhoghlaim. Is féidir is na scoláirí teacht chun bheith ina gcruthaitheoirí inneachair freisin.

Modúl: Litríocht

Tuairisceoir modúil

Ba cheart do na scoláirí taithí a fháil ar chuid mhór cineálacha litríochta, ba cheart dóibh plé leo agus taitneamh as a bhaint astu, i bhformáid fhisiciúil agus dhigiteach araon. Foghlaimíonn na scoláirí conas a úsáidtear an litríocht chun smaointe agus dearcthaí a chur in iúl agus a fhiosrú, tuiscint a fháil ar a gcuid eispéireas, creideamh, cultúr féin agus ar eispéiris, creidimh agus cultúir daoine eile, de réir mar a fhorbraíonn siad a n-inniúlacht chun comhbhá a léiriú agus chun machnamh loighciúil agus criticiúil a dhéanamh. Foghlaimíonn na scoláirí conas a dhéantar brí a mhúnlú agus a chur in iúl agus le gnásanna bunúsacha gramadaí a úsáid chun tacú leis an tuiscint atá acu ar an litríocht agus leis an taitneamh a bhaineann siad aisti. Forbraíonn na scoláirí tuiscint ar conas a athraíonn teanga agus litríocht de réir an údair, an lucht spéise agus an chuspóra. Tacófar leo chun a gcuid scileanna litearthachta agus teanga a úsáid agus a fhorbairt chun teanga a thuiscint, chun freagairt di agus chun í a úsáid go héifeachtach i réimse comhthéacsanna, agus machnamh criticiúil á dhéanamh ar a gcuid oibre féin agus ar obair daoine eile.

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas

A bheith ag plé leis an litríocht

Seánraí difriúla de litríocht agus cineálacha téacsanna liteartha.

Gnéithe den litríocht amhail carachtair, plota, dearcadh, cineál teanga, ton.

Feasacht a fhorbairt ar conas a úsáideann siad réimse teangacha chun iad féin a chur in iúl le haghaidh cuspóirí difriúla agus lucht spéise difriúil.

Na gnásanna scríbhneoireachta (amhail poncaíocht, litriú, ceannlitriú, gramadach) agus an tábhacht a bhaineann leo chun píosa litríochta a thuiscint agus taitneamh a bhaint as.

Freagairt go pearsanta do réimse téacsanna liteartha agus smaointeoireacht chriticiúil a dhéanamh orthu.

A bhfuil i gceist le bheith criticiúil; scrúdú a dhéanamh ar ghnéithe amhail tionchar an tsuímh, cén tábhacht atá leis an gcomhthéacs, plota a mhapáil, tráthanna buaice/teannais agus réitigh.

Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí

- píosa léitheoireachta a roghnú go neamhspleách ar mhaithe le pléisiúr
- píosa litríochta a shainaithint ar théama áirithe nó le haghaidh cuspóir áirithe
- a aithint go n-athraíonn teanga sa litríocht de réir an chainteora, an charachtair, an lucht spéise agus chuspóir agus sheánra an téacs
- gnéithe liteartha bunúsacha a aithint chun tacú le taitneamh a bhaint as an litríocht agus le tuiscint a fháil uirthi
- eolas ábhartha nó príomhphointí a shainaithint nó a bhaint as píosa litríochta
- carachtair agus smaointe difriúla laistigh de pháosa litríochta a phlé
- freagraí agus smaointe pearsanta a chur in iúl agus tacú le tuairimí
- cúram a dhéanamh de thuairimí daoine eile ar charachtair agus smaointe i bpíosa litríochta, agus freagairt dóibh
- plé a dhéanamh ar conas is féidir eispéiris agus tuairimí daoine eile a fhiosrú trí théacsanna

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas

Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí

Litríocht a chruthú

Féinléiriú samhlaíoch

Tacaíonn gnásanna scríbhneoireachta coiteanna le cúrsaí céille, soiléireachta agus féinléirithe sa scríbhneoireacht

A bhfuil i gceist le bheith criticiúil faoi phíosa dá gcuid oibre féin; scrúdú a dhéanamh ar ghnéithe amhail suíomh, plota, carachtair, gnásanna na scríbhneoireachta a úsáid.

- j.** a rogha seánraí nó cineálacha litríochta a shainaitheint
- k.** gramadach agus poncaíocht a úsáid chun tacú leis an gciall i saothar scríbhneoireachta
- l.** píosa de théacs liteartha a chruthú le haghaidh cuspóir agus pobal ar leith agus é a chur i láthair daoine eile
- m.** dearcadh pearsanta a chur in iúl agus tacú leis
- n.** freagra pearsanta ar charachtair agus smaointe ó phársa litríochta a chruthú.
- o.** smaointe a eagrú agus a nascadh go loighciúil i bpíosa téacs

Gluais téarmaí

Téacs liteartha	Is éard atá i gceist le téacsanna liteartha, saothair a bhfuil sé de phríomhchuspóir acu éifeachtaí aeistéitiúla agus mothúchánacha a bhaint amach chun ealaín a chruthú.
Téacs neamhliteartha	Ar na téacsanna neamhliteartha áirítear téacsanna eolais, ach níl siad teoranta dóibh (treoracha, físeáin treorach), téacsanna digiteacha (suíomhanna gréasáin, podchraoltaí), téacsanna meán (fógraí, craoltaí meán), neamhfhicsean (beathaisnéis, clár faisnéise, téacsanna taistil) agus píosaí tuairimí (ailt, aithisc, postálacha ar na meáin shóisialta). Le téacs neamhliteartha is féidir go n-áireofar gnéithe liteartha ina inneachar agus/nó ina stíl ach i bhformhór na gcásanna, níl an príomhchuspóir céanna aige atá ag téacsanna liteartha.
Léitheoireacht	Is éard atá i gceist le léitheoireacht ciall a bhaint as aon chineál téacs, agus tuiscint a léiriú air.
Scríbhneoireacht	Scáth-théarma atá i gceist le scríbhneoireacht a chiallaíonn litreacha, focail, uimhreacha nó siombailí a dhéanamh ar dhromchla le huirlis amhail peann, peann luaidhe nó uirlis dhigiteach.

An Roinn Oideachais
agus Óige
Department of Education
and Youth

Foilsithe mí Lúnasa 2025.